wijziging ervan geen aanleiding geeft tot enige rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de verschillende Lid-Staten, en onverminderd de in artikel 133, lid 3, tweede alinea, geformuleerde verplichting tot verlaging van deze rechten.

De in die bepaling vastgelegde geleidelijke verlaging van op het moment van de inwerkingtreding van het Verdrag bestaande rechten en heffingen tot het peil van de invoerrechten welke worden geheven op de invoer uit de Lid-Staat waarmee elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt, is bereikt wanneer besluit 64/349 is toegepast. Vanaf dat moment is ten aanzien van deze douanerechten of heffingen van gelijke werking elke discriminatie tussen de importen uit de verschillende Lid-Staten verboden.

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-260/90 *

I — De feiten en het procesverloop

1. *De toepasselijke bepalingen*

Artikel 133 EEG-Verdrag luidt als volgt:

„1. (...)

2. Bij invoer in elk land en gebied worden de douanerechten op goederen uit de Lid-Staten en uit de andere landen en gebieden geleidelijk opgeheven overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 12, 13, 14, 15 en 17.

3. De landen en gebieden kunnen evenwel douanerechten heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling en de behoeften van hun industrialisatie, of welke van fiscale aard zijn en ten doel hebben in hun begrotingsmiddelen te voorzien.

De in vorenstaande alinea bedoelde rechten worden echter geleidelijk teruggebracht tot het peil van de invoerrechten welke worden geheven op produkten uit de Lid-Staat waarmede elk land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt. De percentages en het ritme der in dit Verdrag bedoelde verla-

* Procestaal: Frans.

gingen zijn van toepassing op het verschil tussen het recht op het produkt van herkomst uit de Lid-Staat die met het land of gebied bijzondere betrekkingen onderhoudt, en het recht bij invoer in het land of gebied op een gelijk produkt van herkomst uit de Gemeenschap.

4. Lid 2 is niet van toepassing op landen en gebieden die uit hoofde van de bijzondere internationale verplichtingen waaraan zij zijn onderworpen, reeds bij de inwerkingtreding van dit Verdrag een non-discriminatoir douanetarief toepassen.

5. De instelling of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen mag noch in rechte noch in feite aanleiding geven tot een rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de onderscheidene Lid-Staten."

Artikel 74 van besluit 86/283/EEG van de Raad van 30 juni 1986 betreffende de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Economische Gemeenschap (hierna: „besluit 86/283") bepaalt het volgende:

„1. De bevoegde instanties van een land of gebied kunnen tenaanzien van de invoer van produkten van oorsprong uit de Gemeenschap of uit andere landen of gebieden de douanerechten of kwantitatieve beperkingen handhaven of invoeren die zij met het oog op de huidige ontwikkelingsbehoeften van het land of gebied noodzakelijk achten.

2. a) De regeling die de landen en gebieden voor het handelsverkeer ten opzichte van de Gemeenschap toepassen, mag geen aanleiding geven tot enige discriminatie tussen de Lid-Staten, noch minder gunstig zijn dan de behandeling van de meestbegunstigde natie.

b) Het bepaalde onder a) belet niet dat een land of gebied voor bepaalde andere landen of gebieden of andere ontwikkelingslanden een regeling toepast die gunstiger is dan die welke voor de Gemeenschap is ingesteld."

2. *De voorgeschiedenis van het geding*

B. Leplat, verzoeker in het hoofdgeding, voerde op 26 juli 1988 een voertuig van het merk Mercedes, van oorsprong uit de Bondsrepubliek Duitsland, in in het territorium van Frans-Polynesië. Ter zake van die invoer diende hij verschillende bedragen te betalen aan fiscale invoerrechten, havenrechten en statistiekheffingen, alsmede een bedrag uit hoofde van de nieuwe solidariteitsheffing voor de sociale zorg. In totaal ging het om een bedrag van 1 143 525 CFP.

Leplat wendde zich tot het Tribunal de paix de Papeete met het verzoek Frans-Polynesië te veroordelen tot terugbetaling van dit bedrag, vermeerderd met de wettelijke rente. Hiertoe voerde hij aan, dat de betrokken rechten en heffingen maatregelen zijn van gelijke werking als douanerechten in de zin

van artikel 133 EEG-Verdrag. Volgens Leplat vloeit uit de bepalingen van dit artikel voort, dat de territoriale autoriteiten ten minste verplicht waren deze rechten en heffingen terug te brengen tot het peil van die welke op het moment van de inwerkingtreding van het Verdrag werden toegepast in het handelsverkeer tussen Frankrijk en Frans-Polynesië. Ten tijde van die inwerkingtreding konden goederen van oorsprong uit Frankrijk Polynesië vrij van douanerechten binnenkomen. Leplat betoogde voorts, dat artikel 74 van besluit 86/283 van de Raad niet kan dienen als rechtsgrondslag voor de heffing van de in geding zijnde rechten, daar in dat besluit de bewoordingen van artikel 133 op onregelmatige wijze zijn aangepast.

Van oordeel, dat de oplossing van het geschil enerzijds afhangt van de uitlegging van artikel 133 EEG-Verdrag en anderzijds van de geldigheid van de relevante bepaling van besluit 86/283 van de Raad, heeft het Tribunal de paix de Papeete de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Heeft het bepaalde in artikel 133, leden 2 en 3, EEG-Verdrag betrekking op maatregelen van gelijke werking als douanerechten?

2) Zo ja, kunnen de met de Gemeenschap geassocieerde landen en gebieden overzee die rechten of heffingen dan heffen ter zake van de invoer van produkten van oorsprong uit de Europese Economische Gemeenschap?

3) Zo ja, welke verplichtingen brengt de met artikel 133, lid 3, EEG-Verdrag beoogde verlaging van de douanerechten dan mee voor de landen en gebieden overzee?

4) Zo nee, zijn de besluiten van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende de associatie van de landen en gebieden overzee, op grond waarvan die landen en gebieden ten aanzien van de invoer van produkten uit de Gemeenschap douanerechten kunnen handhaven of invoeren — in het bijzonder artikel 74 van besluit 86/283/EEG van 30 juni 1986 —, dan geldig in het licht van de artikelen 133 en 136 EEG-Verdrag?"

Het verwijzingsvonnis van het Tribunal de paix de Papeete is op 27 augustus 1990 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn op 19 november 1990 schriftelijke opmerkingen ingediend door de Raad van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J. Huber, adviseur bij de juridische dienst, als gemachtigde; op 23 november 1990 door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseurs M.-J. Jonczy en H. P. Hartvig, als gemachtigden; op 26 november door het Koninkrijk der Nederlanden, vertegenwoordigd door B. R. Bot, secretaris-generaal van het Ministerie van Buitenlandse zaken; op 27 november 1990 door de Franse Republiek, vertegenwoordigd door P. Pouzoulet, onderdirecteur van de afdeling juridische zaken van het Ministerie van Buitenlandse zaken, als gemachtigde, en C. Chavance als plaatsvervangend gemachtigde; op 4 december 1990 door het Verenigd Koninkrijk, vertegen-

woordigd door D. Wyatt, Barrister, en H. A. Kaya als gemachtigde; en op 27 december 1990 door het autonome territorium van Frans-Polynesië, vertegenwoordigd door de voorzitter van zijn regering, A. Leontieff, en J. P. Levy, advocaat bij de Cour d'appel de Paris.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

De bevoegdheid van het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag

De partijen die opmerkingen hebben ingediend, met uitzondering van Frans-Polynesië, gaan om te beginnen in op de vraag, of het Hof in casu bevoegd is krachtens artikel 177 EEG-Verdrag uitspraak te doen. De *Franse regering* en de *Commissie* zijn van mening dat deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, maar volgens de *regering van het Verenigd Koninkrijk* dient het Hof zich onbevoegd te verklaren op grond dat het verwijzende gerecht geen rechterlijke instantie van een Lid-Staat is. De *Nederlandse regering* en de *Raad* onthouden zich uitdrukkelijk van een uitspraak over de vraag. Alle partijen zijn het echter erover eens, dat deze vraag reeds is gerezen in de gevoegde zaken C-100/89 en C-101/89 (Kaefer en Procacci), waarin het Hof ten tijde van de indiening van de opmerkingen in de onderhavige zaak nog geen arrest had gewezen (zie arrest van 12 december 1990, Jurispr. 1990, blz. I-4647).

De vraag of artikel 133 ook betrekking heeft op heffingen van gelijke werking als douanerechten

— De eerste vraag van de verwijzende rechter

Frans-Polynesië is van mening, dat artikel 133 niet alleen ziet op douanerechten stricto sensu, maar ook op heffingen van gelijke werking. Dit artikel preciseert immers, dat de douanerechten worden opgeheven overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 12, 13, 14, 15 en 17 EEG-Verdrag. Daar deze artikelen spreken van de geleidelijke afschaffing van alle douanerechten en heffingen van gelijke werking, dient de verwijzing in artikel 133 EEG-Verdrag naar douanerechten aldus te worden uitgelegd, dat zij eveneens betrekking heeft op heffingen van gelijke werking. Een andere uitlegging zou dit artikel elk nuttig effect ontnemen, omdat het verbod van douanerechten dan zou kunnen worden omzeild door de heffing een andere naam te geven.

Ofschoon zij erkent, dat artikel 133 enkel van douanerechten spreekt, is de *Nederlandse regering* van mening, dat de bepalingen van dit artikel hun nuttig effect zouden verliezen indien het beginsel van opheffing van douanerechten en de bevoegdheid om dergelijke rechten te heffen, zich niet tevens zouden uitstrekken tot heffingen van gelijke werking. Dienaangaande verwijst zij naar de associatieregeling zoals uitgewerkt in het vierde deel van het Verdrag. Met name uit artikel 132, lid 1, vloeit voort, dat de landen en gebieden overzee, wat de invoer vanuit de Gemeenschap betreft, het non-discriminatiebeginsel in acht dienen te nemen. Deze non-discriminatoire behandeling dient te zijn afgestemd op de handelsrelatie die het betrokken land of gebied heeft met de Lid-Staat van de Gemeenschap waarmee het

bijzondere betrekkingen onderhoudt. Een restrictieve uitlegging van het begrip douanerechten zou tot gevolg hebben, dat het met artikel 133 beoogde doel, te weten gelijkstelling van de voorwaarden voor de verhandeling, op de markten van de landen en gebieden overzee, van produkten uit het moederland en produkten uit andere Lid-Staten en andere landen en gebieden overzee, in gevaar komt door discriminatoire heffingen van gelijke werking.

Ook de systematiek van de regeling van artikel 133 bevat aanwijzingen om de eerste vraag bevestigend te beantwoorden. De in artikel 133, lid 2, gebezigde formulering, te weten een verwijzing naar de artikelen 12 tot en met 17, maakt aannemelijk dat niet alleen is gedacht aan het ritme van de opheffing van de douanerechten, maar ook aan de materiële werkingssfeer van de op te heffen rechten. Terwijl het ritme van de opheffing is geregeld in artikel 14, maken de artikelen 12 en 13 duidelijk, dat de in acht te nemen „stand-still"-verplichting en de verplichting tot opheffing zich mede uitstrekken tot heffingen van gelijke werking.

De Nederlandse regering verwijst ten slotte naar de uitvoering die aan de voorschriften van artikel 133 is gegeven in de krachtens artikel 136 vastgestelde toepassingsbesluiten. Deze besluiten zijn niet beperkt tot douanerechten, maar zijn ook van toepassing op heffingen van gelijke werking, met name waar het de afschaffing van de bij grensoverschrijding te betalen rechten en de douaneregeling betreft.

Gelet op een en ander is de Nederlandse regering van mening, dat de eerste vraag van de verwijzende rechter bevestigend zou kunnen worden beantwoord.

De *Franse regering* beklemtoont, dat hoewel artikel 133 enkel van douanerechten spreekt, in dit artikel wordt verwezen naar de bepalingen van de artikelen 12 tot en met 17 EEG-Verdrag, volgens welke ook heffingen van gelijke werking moeten worden afgeschaft. Wat de rechten betreft die worden geheven bij invoer in de landen en gebieden overzee, geldt het non-discriminatiebeginsel dus tevens voor heffingen van gelijke werking. Indien dit niet het geval was, zouden de bepalingen van artikel 133 nuttig effect ontberen.

De regering van het *Verenigd Koninkrijk* betoogt, dat de bepalingen van artikel 133 uitsluitend van toepassing zijn op douanerechten, en niet op heffingen van gelijke werking. Hiertoe beroept zij zich op de conclusie van advocaat-generaal Roemer in zaak 26/69 (Commissie/Frankrijk, Jurispr. 1970, blz. 565), volgens welke het in artikel 133 „slechts gaat om de afschaffing van bij invoer geheven douanerechten en derhalve zelfs niet om heffingen van gelijke werking".

Deze uitlegging wordt eveneens bevestigd door de volgende overwegingen. In de eerste plaats bepaalt artikel 133, lid 3, dat de douanerechten worden teruggebracht volgens de percentages en het ritme van de in het Verdrag voorziene verlagingen. Deze bewoordingen zijn van belang voor douanerechten in eigenlijke zin, maar missen elke relevantie wat heffingen van gelijke werking

betreft. In de tweede plaats bepaalt artikel 70 van besluit 86/282 van de Raad, dat produkten van oorsprong uit de landen en gebieden overzee met vrijstelling van douanerechten en van heffingen van gelijke werking in de Gemeenschap worden ingevoerd. De vermelding van heffingen van gelijke werking zou zinloos zijn indien deze heffingen in het begrip douanerechten waren begrepen. Artikel 74 staat de landen en gebieden overzee daarentegen toe, onder bepaalde voorwaarden douanerechten te handhaven of in te voeren, maar zwijgt over heffingen van gelijke werking. De regering van het Verenigd Koninkrijk leidt hieruit af, dat artikel 133 EEG-Verdrag en artikel 74 van besluit 86/282 uitsluitend zien op douanerechten in eigenlijke zin.

De *Commissie* merkt om te beginnen op, dat de algemene bepalingen van het Verdrag en van het afgeleide recht niet gelden voor de landen en gebieden overzee; voor deze landen en gebieden geldt uitsluitend de op de artikelen 131 tot en met 136 EEG-Verdrag gebaseerde bijzondere regeling. Deze regeling, die werd ingesteld voor een periode van vijf jaar, is herhaaldelijk verlengd, laatstelijk door het thans in geding zijnde besluit van de Raad van 30 juni 1986. Met betrekking tot de toepassing van de handelsregeling bepaalt artikel 132 enerzijds, dat de Lid-Staten op hun handelsverkeer met de landen en gebieden overzee de regeling toepassen welke zij krachtens het Verdrag tegenover elkaar zijn aangegaan, en anderzijds, dat ieder land en gebied overzee op zijn handelsverkeer met de Lid-Staten en de andere landen en gebieden overzee de regeling toepast die het toepast op de Europese staat waarmee het bijzondere betrekkingen onderhoudt. Bovendien voorziet het Verdrag niet in de toepassing van het gemeenschappelijk douanetarief voor de landen en gebieden overzee; mocht het GDT in sommige landen en gebieden overzee toch van toepassing zijn, dan gaat het hierbij om een zuiver intern besluit van de betrokken Lid-Staat.

Aangaande de eerste vraag van de verwijzende rechter is de Commissie van mening, dat artikel 133 geen betrekking heeft op heffingen van gelijke werking. In de eerste plaats noemt dit artikel alleen douanerechten met zoveel woorden, terwijl het Verdrag, wanneer het een regeling wil geven voor heffingen van gelijke werking, dit op expliciete wijze doet. Dat artikel 133, lid 2, naar de artikelen 12 en volgende verwijst, is in dit verband niet doorslaggevend, want het is alleszins aannemelijk dat deze verwijzing slechts geldt met betrekking tot de werkingssfeer van artikel 133.

Ook aan artikel 132 kan geen argument worden ontleend voor een ruime uitlegging van artikel 133. Dit artikel maakt een duidelijk onderscheid tussen invoer in de Gemeenschap van produkten van oorsprong uit de landen en gebieden overzee, en invoer in de landen en gebieden overzee van produkten van oorsprong uit de Lid-Staten. Wat de invoer in de landen en gebieden overzee betreft, wil artikel 132 een situatie creëren waarin niet tussen de Lid-Staten wordt gediscrimineerd, maar blijkens deze bepaling heeft het Verdrag niet noodzakelijkerwijs tot doel, een situatie te creëren waarin de verplichtingen van de landen en gebieden overzee en van de Lid-Staten gebaseerd zijn op reciprociteit. Dit is in overeenstemming met het doel van de associatie: het bevorderen van de economische en sociale ontwikkeling van de landen en gebieden overzee. Daarom ook staat artikel 133, lid 3, de landen en gebieden overzee toe, douanerechten te heffen welke in overeenstemming zijn met de eisen van hun ontwikkeling. Hierin klinkt door, dat de opstellers van het Verdrag in artikel 133 met opzet niets hebben gezegd over heffingen van gelijke werking.

De Commissie concludeert hieruit, dat artikel 133 geen betrekking heeft op heffingen van gelijke werking als douanerechten, ofschoon zij erkent dat dit resultaat de landen en gebieden overzee in theorie de mogelijk-

heid biedt, het met de opheffing van de douanerechten beoogde doel via de invoering van heffingen van gelijke werking te verijdelen.

De mogelijkheid voor de landen en gebieden overzee om rechten te heffen bij invoer van produkten uit de Gemeenschap

— *De tweede en de derde vraag*

Volgens *Frans-Polynesië* blijkt uit artikel 133, leden 3 en 5, dat de litigieuze rechten en heffingen in de landen en gebieden overzee mogen worden geheven op voorwaarde dat de produkten uit andere Lid-Staten dan Frankrijk daardoor niet worden benadeeld. De bij binnenkomst op het Polynesische grondgebied te betalen rechten worden zowel geheven op produkten van oorsprong uit het moederland als op produkten van oorsprong uit de andere Lid-Staten.

Volgens de *Nederlandse regering* hadden de betrokken douanerechten uiterlijk aan het einde van de overgangsperiode moeten zijn afgeschaft en hadden zij ook niet opnieuw mogen worden ingevoerd. Lid 3 van artikel 133 vormt echter een uitzondering op het beginsel van lid 2. Het is in eerste instantie aan het bestuur van het betrokken land of gebied om te beoordelen, of van de in lid 3 gegeven bevoegdheid gebruik moet worden gemaakt; de controle door het Hof zou kunnen bestaan in het opstellen van een aantal objectieve criteria of richtsnoeren ter zake van het regelmatige gebruik van deze bevoegdheid. Bovendien dienen de landen en gebieden overzee die van de bevoegdheid gebruik maken, het beginsel van non-discriminatie tussen het moederland en de andere Lid-Staten in acht te nemen. Ten aanzien van de derde vraag betoogt de Nederlandse regering, dat blijkens de redactie van het Verdrag sedert het einde van de overgangsperiode de heffing van rechten moet plaatsvinden zonder discriminatie ten gunste van het moederland. Als referentiekader voor het niveau van de rechten die eventueel nog worden geheven, moet dus het niveau voor de invoer vanuit het moederland gelden. In casu blijkt uit het verwijzingsvonnis, dat goederen van oorsprong uit het Franse douanegebied ten tijde van de inwerkingtreding van het Verdrag met vrijstelling van rechten in Frans-Polynesië werden toegelaten. Dit zou betekenen, dat de rechten die in de onderhavige zaak zijn geheven ter zake van de invoer van een personenauto uit de Bondsrepubliek Duitsland, niet mogen worden geheven.

Volgens de *Franse regering* vindt de in artikel 133 voorziene voortdurende uitzondering op het beginsel van reciprociteit tussen de landen en gebieden overzee en de Lid-Staten van de Gemeenschap haar rechtvaardiging in de inaanmerkingneming van de achterblijvende ontwikkeling van de landen en gebieden overzee. Overeenkomstig de bewoordingen van dit artikel moeten de krachtens deze afwijkende regeling ter zake van invoer in de landen en gebieden overzee geheven rechten echter in overeenstemming zijn met het beginsel dat niet tussen de Lid-Staten wordt gediscrimineerd. In zoverre is de in Frans-Polynesië geldende douaneregeling volledig in overeenstemming met de relevante bepalingen van het Verdrag, aangezien zij in geen enkel opzicht tussen de Lid-Staten discrimineert.

Volgens de *regering van het Verenigd Koninkrijk* behoeven de tweede en de derde vraag geen beantwoording indien het Hof de eerste vraag in de door haar voorgestane zin beantwoordt. Voor het geval het Hof echter een andere mening mocht zijn toegedaan, leidt het Verenigd Koninkrijk uit artikel 132 af, dat een land of gebied overzee de invoer uit de Lid-Staten en de andere landen en gebieden overzee op dezelfde voet moet behandelen als de invoer uit de Lid-Staat waarmee het bijzondere betrekkingen onderhoudt. Uit artikel 133, lid 3, volgt, dat de landen en gebieden overzee ervoor dienen te zorgen, dat aan het einde van de overgangsperiode de bij invoer uit de Lid-Staten en de andere landen en gebieden overzee toegepaste heffingen van gelijke werking als douanerechten zijn teruggebracht tot het peil van de invoerrechten welke worden geheven op produkten uit de Lid-Staat waarmee het land of gebied overzee bijzondere betrekkingen onderhoudt.

Nu er geen duidelijke en nauwkeurige aanwijzingen zijn met betrekking tot de juridische situatie in verband met heffingen van gelijke werking, kan geen van de uit artikel 133 voortvloeiende verplichtingen voor particulieren rechten in het leven roepen die de rechterlijke instanties van de landen en gebieden overzee dienen te beschermen.

Volgens de *Commissie* volgt uit artikel 133, dat de landen en gebieden overzee douanerechten die op het moment van de inwerkingtreding van het Verdrag bestonden en die voldoen aan de in het derde lid van dit artikel genoemde criteria, kunnen handhaven wanneer deze rechten voor de andere Lid-Staten van de Gemeenschap geleidelijk worden teruggebracht tot het peil van de rechten die worden geheven bij invoer uit de Lid-Staat waarmee het land of gebied overzee bijzondere betrekkingen onderhoudt. De landen en gebieden overzee kunnen bovendien nieuwe douanerechten invoeren of reeds bestaande rechten wijzigen, mits die rechten beantwoorden aan de omschreven doelstellingen en niet leiden tot discriminatie tussen de importen uit de verschillende Lid-Staten van de Gemeenschap.

De geldigheid van artikel 74 van besluit 86/283 van de Raad van 30 juni 1986

— *De vierde vraag*

Frans-Polynesië betoogt, dat het litigieuze artikel op geen enkele wijze een aanpassing vormt van artikel 133 EEG-Verdrag. Artikel 133, lid 5, EEG-Verdrag bepaalt immers, dat de instelling of wijziging van douanerechten op de in de landen en gebieden ingevoerde goederen geen aanleiding mag geven tot discriminatie tussen de Lid-Staten. Door het gebruik van het woord „instelling" geeft deze bepaling indirect toestemming voor de invoering van nieuwe douanerechten en nieuwe heffingen van gelijke werking. Bijgevolg is het litigieuze artikel, dat de handhaving en instelling van dergelijke rechten toestaat, niet in strijd met de bepalingen van het Verdrag.

Volgens de *Nederlandse regering* kan artikel 74 slechts strekken tot verdere precisering en ontwikkeling van de associatieregeling zoals die in het vierde deel van het Verdrag is vastgelegd. Artikel 74 moet dan ook worden toegepast en uitgelegd in het licht van het doel en de strekking van artikel 133, in het bijzonder van de leden 2 en 3 daarvan. Wat dit laatste punt betreft, verwijst de Nederlandse regering naar de uitlegging die zij in het kader van de beantwoording van de tweede en de derde vraag aan deze bepalingen heeft gegeven.

De *Franse regering* betoogt, dat de stelling van verzoeker in het hoofdgeding, dat artikel 74 een onregelmatige aanpassing vormt van de bewoordingen van artikel 133 EEG-Verdrag, wordt weersproken door de bewoordingen van artikel 133, lid 5, dat uitdrukkelijk ziet op de invoering van nieuwe rechten of heffingen. Dienaangaande herinnert zij eraan, dat besluit 86/283 van de Raad, waarin het bestreden artikel is opgenomen, is vastgesteld overeenkomstig artikel 136, lid 2, EEG-Verdrag. Dit besluit vormde het vervolg op de vier besluiten die de Raad al eerder krachtens genoemde bepaling had genomen om de Toepassingsovereenkomst met betrekking tot de associatie met de landen en gebieden overzee te verlengen. Uit de bewoordingen van de betrokken bepalingen kan niet anders worden geconcludeerd dan dat zij overeenstemmen met een uitlegging van artikel 133 EEG-Verdrag — waarover binnen de Raad eenstemmigheid bestaat —, volgens welke de landen en gebieden overzee het recht behouden om douanerechten en heffingen van gelijke werking te heffen onder de door het Verdrag vastgestelde voorwaarden.

Ten aanzien van de vraag, of de Raad de voorschriften van artikel 136, lid 2, in acht heeft genomen, herinnert de Franse regering eraan, dat de associatie met de landen en gebieden overzee volgens artikel 131 in de eerste plaats de mogelijkheid moet scheppen om de belangen van de inwoners van die landen en gebieden te bevorderen. Bij de vaststelling van een associatiebesluit krachtens artikel 136, lid 2, dient de Raad dus rekening te houden met artikel 133 EEG-Verdrag. Volgens de Franse regering heeft de Raad bij de vaststelling van de bepalingen van het litigieuze artikel het EEG-Verdrag ten volle in acht genomen.

Volgens de *regering van het Verenigd Koninkrijk* is artikel 74 verenigbaar met artikel 133 EEG-Verdrag. In de eerste plaats vindt de stelling, dat de landen en gebieden overzee douanerechten kunnen invoeren en handhaven, steun in de bewoordingen van artikel 133, waarin onder meer wordt gesproken van de instelling van douanerechten. Bovendien voorziet artikel 133 weliswaar in een stapsgewijze ontwikkeling naar gelijke behandeling, maar het heeft niet tot doel de douanerechten te bevriezen op het niveau dat zij aan het einde van de overgangsperiode hadden. Artikel 74 van besluit 86/283 is derhalve verenigbaar met de artikelen 133 en 136 EEG-Verdrag.

De *Raad* herinnert eraan, dat het besluit waarvan de geldigheid wordt betwist, gebaseerd is op artikel 136, lid 2, EEG-Verdrag. Hierin is bepaald, dat de Raad op basis van de bereikte resultaten en van de in het Verdrag neergelegde beginselen de bepalingen vaststelt voor een nieuwe periode. De artikelen 132 en 133 zijn de bepalingen die uitvoering geven aan de algemene beginselen op basis waarvan de Raad dient te beslissen. Deze artikelen hebben een duurzaam karakter en moeten ook in acht worden genomen wanneer de Raad een besluit vaststelt krachtens artikel 136. Bij de afweging van de verschillende in aanmerking te nemen factoren beschikt de Raad over een beoordelingsbevoegdheid, zolang hij maar het belangrijkste doel, te weten de bevordering van de belangen en de ontwikkeling van de landen en gebieden overzee, respecteert.

Met betrekking tot de specifieke vraag van de geldigheid van artikel 74 merkt de Raad op, dat artikel 133 de landen en gebieden overzee onder bepaalde voorwaarden toestaat douanerechten te heffen. De woorden „kunnen heffen" betekenen volgens de Raad „kunnen handhaven of invoeren". Deze uitlegging volgt met name uit artikel 133, lid 5, waarin wordt gesproken van „de instelling of wijziging" van douanerech-

ten. Omdat met „instelling" wordt gedoeld op de invoering van nieuwe douanerechten, moet ook onder de term „heffen" tevens de mogelijkheid van invoering van nieuwe douanerechten worden begrepen.

Daarentegen volgt uit de leden 3 en 5 van artikel 133, in hun onderling verband gelezen, dat elke rechtstreekse of zijdelingse discriminatie tussen de importen uit de verschillende Lid-Staten verboden is. Dit geldt zowel voor de op het moment van de inwerkingtreding van het Verdrag bestaande douanerechten als voor de nieuwe, na die datum ingevoerde rechten. De woorden „uit de onderscheidene Lid-Staten" hebben betrekking op alle Lid-Staten, daaronder begrepen die waarmee het land of gebied overzee bijzondere betrekkingen onderhoudt.

Samenvattend is de Raad van mening, dat artikel 133 hem de mogelijkheid biedt krachtens artikel 136, lid 2, bepalingen vast te stellen op basis waarvan de landen en gebieden overzee bestaande douanerechten kunnen handhaven of nieuwe douanerechten die zij voor hun ontwikkeling noodzakelijk achten, kunnen invoeren, zolang dit maar geen aanleiding geeft tot enige discriminatie tussen de Lid-Staten, daaronder begrepen de Lid-Staat waarmee het betrokken land of gebied overzee bijzondere betrekkingen onderhoudt.

De *Commissie* vergelijkt de bewoordingen van artikel 133 EEG-Verdrag met die van artikel 74 van besluit 86/283. Volgens deze laatste bepaling mag de regeling voor het handelsverkeer geen aanleiding geven tot enige discriminatie tussen de Lid-Staten van de Gemeenschap. De Commissie concludeert hieruit dat, zelfs al wijkt artikel 74 van het besluit door zijn formulering en door de invoering van bepaalde elementen die verband houden met de betrekkingen met derde landen, enigszins af van artikel 133, de door deze bepaling ingevoerde regeling in essentie overeenstemt met die welke voortvloeit uit de toepassing van artikel 133 EEG-Verdrag.

Voor het geval de regeling van artikel 74 verschilt van die van artikel 133, stelt de Commissie, dat een dergelijke regeling in het licht van artikel 136 EEG-Verdrag niettemin geldig kan zijn, gezien de aan de Raad toegekende beoordelingsbevoegdheid „op basis van de bereikte resultaten en van de in dit Verdrag neergelegde beginselen". Ook al blijven de specifieke bepalingen van het vierde deel van het Verdrag als beginselen geldig, dit neemt niet weg dat de aanvankelijk geformuleerde regels voor de associatie een minimumregeling ten gunste van de landen en gebieden overzee vormden, die geenszins uitsloot dat later, al naar gelang de sociale en economische ontwikkeling van de landen en gebieden overzee, gunstiger regels zouden worden opgesteld teneinde beter te kunnen voldoen aan het in het Verdrag omschreven doel van die associatie.

Voor de eerbiediging van het Verdrag is kortom beslissend, of de voor elk land of gebied overzee geldende regeling, uitgaande van het ermee beoogde doel, over het geheel genomen gunstiger is dan de oorspronkelijke regeling. De Commissie concludeert hieruit, dat voor zover de bepalingen van het besluit van de Raad de landen en gebieden overzee een ruimere beoordelingsmarge geven voor de heffing van douanerechten en heffingen van gelijke werking, zulks in overeenstemming is met de bevoegdheid waarover de Raad ingevolge artikel 136 EEG-Verdrag beschikt.

Gordon Slynn
rechter-rapporteur